

Sygn. akt **III AUa 432/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Cyran /spr./

Sędziowie: SSA Marta Sawińska

SSA Izabela Halik

Protokolant: insp.ds.biurowości Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2016 r. w Poznaniu

sprawy **(...) sp. z o.o. z siedzibą w P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanego B. S.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 21 listopada 2014 r. sygn. akt VIII U 3473/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 oraz poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że nie dolicza do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne B. S. z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę w (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. w październiku 2010 r. kwoty 32 zł i w listopadzie 2012 r. 28,17 zł tytułem kosztów usług medycznych i szczepionek;
2. w pozostałym zakresie apelację oddala;
3. zasądza od odwołującej spółki na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Izabela Halik	SSA Ewa Cyran	SSA Marta Sawińska
-------------------	---------------	--------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 sierpnia 2013 roku znak: (...) adresowaną do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. i B. S., Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku,

nr 205, poz. 1585 ze zmianami) i art. 81 ust. 1, ust. 5 i ust. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2008 roku, Nr 164, poz. 1027) stwierdził, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia B. S. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek: (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. wynosi kwoty szczegółowo wskazane w decyzji.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy przytoczył treść przepisów stanowiących jej podstawę oraz zapisy Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązującego u płatnika składek wskazując, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne B. S. nie uwzględnił przychodu stanowiącego wypłatę świadczeń ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Zdaniem organu rentowego płatnik składek przyznając pracownikom bony towarowe oraz dokonując wypłat z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia, a nadto finansując imprezy okolicznościowe czy usługi medyczne w postaci szczepienia przeciwko grypie nie zastosował kryterium socjalnego albowiem nie uwzględnił przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych sytuacji rodzinnej, życiowej i zdrowotnej pracowników. Wypłata lub wydanie określonej wysokości lub wartości świadczenia świątecznego była uzależniona od zajmowanego w Spółce stanowiska pracy, jak i pozostawania w zatrudnieniu na określony dzień danego roku. Nie badano również sytuacji socjalnej pracowników finansując zainteresowanym pracownikom szczepienia czy udział w imprezach „dożynkowych”, gdyż wszystkie osoby uprawnione otrzymywały świadczenia o takiej samej wysokości.

Odwołanie od powyżej decyzji wywiódł płatnik składek, (...) Sp. z o.o. w P., wnosząc o jej uchylenie oraz orzeczenie, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego nie wlicza się przychodów wymienionych w decyzji, w szczególności świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a nadto o zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając pełnomocnik spółki zarzucił, m.in. brak legitymacji prawnej dla organów ZUS do przeprowadzenia kontroli sposobu wydatkowania środków z ZFŚS, ustalenie przez ZUS nowej treści łączącego pracownika z pracodawcą stosunku prawnego poprzez nieuprawnione przyznanie nienależnych pracownikowi świadczeń nie wynikających ze stosunku pracy, nieprawidłowe przyjęcie, że pracodawca nie kierował się kryteriami socjalnymi przy rozdysponowywaniu środków z ZFŚS. Ponadto zarzucił błędne przyjęcie, jakoby wysokość dopłat z ZFŚS winna zawsze uwzględniać sytuację życiową, rodzinną i materialną beneficjenta, niewłaściwe zastosowanie przepisów polegające na przyjęciu, iż wydane pracownikom w okresie wzmożonych zakupów bony towarowe z okazji Świąt oraz pozostałe wsparcie socjalne, jako świadczenia finansowane w całości z ZFŚS nie mają charakteru socjalnego i wliczenie ich równowartości do podstawy wymiaru składek.

Sąd Okręgowy Wydział Ubezpieczeń Społecznych w P. wyrokiem z dnia 21 listopada 2014 r. (sygn. akt.: VIII U 3473/13):

1. zmienił zaskarżoną decyzję w części i nie doliczył do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne B. S. z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.:

- w październiku 2010 roku kwoty 177,60 zł,

- we wrześniu 2011 roku kwoty 214,60 zł,

- we wrześniu 2012 roku kwoty 247,74 zł

2. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie,

3. zasądził od odwołującej się spółki na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, oddalając wniosek o zwrot kosztów w pozostałym zakresie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. powstała w 1990 roku, do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Handlowego Przedsiębiorców została wpisana w dniu 21 maja 2002 r. pod numerem (...). Zarząd spółki tworzą: H. K. – Prezes Zarządu oraz członkowie Zarządu – J. J., K. K., B. K., R. R.. Do reprezentacji Spółki uprawnionych jest dwóch członków Zarządu bądź jeden członek Zarządu i prokurent.

Jedynym wspólnikiem Spółki jest (...) Sp. z o.o. Głównym przedmiotem działalności Spółki, w myśl wpisu do KRS, są uprawy rolne i hodowla zwierząt.

Na dzień 30.11.2012 r. płatnik zgłosił do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego 444 osób, zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę oraz 43 osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia.

W obowiązującym u odwołującej od 1 czerwca 2006 roku Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w § 5 ust. 2 postanowiono, iż przyznawanie usług i świadczeń oraz wysokość dopłat uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionego do korzystania z Funduszu. Podstawę do przyznania świadczeń stanowi dochód netto przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika. Przyznanie dofinansowania z Funduszu dla osób uprawnionych może być również uzależnione od stażu pracownika u pracodawcy oraz od kolejności złożenia wniosku. Decyzje przyznające pracownikom świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych podejmowane są po uzgodnieniu z członkami Komisji Socjalnej.

Zgodnie z § 3 Regulaminu, środki Funduszu przeznacza się na finansowanie imprez okolicznościowych, pomoc rzeczową i pieniężną dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej lub materialnej (wypadki losowe), świadczenia rzeczowe i pieniężne z okazji świąt, uroczystości, jubileuszy oraz na akcje socjalne na rzecz pracowników.

Osobami uprawnionymi do korzystania ze środków Funduszu, na podstawie § 4 Regulaminu są pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę niezależnie od rodzaju umowy o pracę, w tym przebywający na urloпах wychowawczych, członkowie ich rodzin: współmałżonkowie, dzieci własne, przysposobione do 18 lat, pozostające na utrzymaniu osoby uprawnionej, a jeżeli kształcą się w szkole – do czasu ukończenia nauk, członkowie rodzin po zmarłych pracownikach – jeżeli byli na ich utrzymaniu.

W latach 2010 – 2012 pracownicy strony odwołującej się otrzymywali świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Wśród tych świadczeń były boniы towarowe, wypłaty pieniężne z okazji Świąt Wielkanocnych oraz Świąt Bożego Narodzenia. Ze środków gromadzonych na koncie Funduszu finansowane były usługi medyczne związane z zakupem szczepionek przeciwko grypie i szczepieniem chętnych pracowników, czy też organizacja imprez okolicznościowych tzw. dożynek.

Świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci bonów towarowych czy też wypłat pieniężnych z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia były przyznawane bez ustalania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej poszczególnych uprawnionych do ich otrzymania pracowników. Wysokość/wartość przyznawanych świadczeń była określana wyłącznie w oparciu o protokoły z posiedzenia Komisji Socjalnej, a tym samym była uzależniona tylko od stanowiska zajmowanego w Spółce (...), jak i zakładowego stażu pracy. Wszyscy zatrudnieni byli każdorazowo dzieleni na dwie grupy, tj. pracowników zarządzających (dyrektorów) oraz pozostałych pracowników, przy czym pierwsza grupa była uprawniona do niższych świadczeń. Wysokość świadczenia była niższa dla tych którzy stali się pracownikami Spółki na przestrzeni ostatniego miesiąca.

Posiedzenia Komisji Socjalnej miały miejsce w dniach:

1 marca 2010 r.: w protokole z posiedzenia określono, że wszyscy pracownicy otrzymają z okazji Świąt Wielkanocnych bony towarowe S. w wysokości:

- dyrektorzy: 200 zł,
- pozostali pracownicy: 300 zł,
- pracownicy zatrudnieni w okresie od 01.03.2009 do 31.03.2010: 100 zł.

10 grudnia 2010 r. w protokole z posiedzenia określono, że wszyscy pracownicy otrzymają z okazji Świąt Bożego Narodzenia wypłatę pieniędzy z funduszu socjalnego w wysokości:

- dyrektorzy 280 zł,
- pozostali pracownicy zatrudnieni najpóźniej do 30.11.2010 r. i będący pracownikami w dniu posiedzenia komisji 380 zł,
- pracownicy zatrudnieni w grudniu 2010 roku 100 zł.

28 marca 2011 r. w protokole z posiedzenia określono, że wszyscy pracownicy otrzymają z okazji Świąt Wielkanocnych bony towarowe S. w wysokości:

- dyrektorzy: 200 zł,
- pozostali pracownicy zatrudnieni najpóźniej do 31.03.2011 roku i nie będący w okresie wypowiedzenia: 300 zł,
- pracownicy zatrudnieni w okresie od 01.04.2011 roku do 22.04.2011 roku: 100 zł.

9 grudnia 2011 r. w protokole z posiedzenia określono, że wszyscy pracownicy otrzymają z okazji Świąt Bożego Narodzenia wypłatę pieniędzy z funduszu socjalnego w wysokości:

- dyrektorzy: 280 zł,
- pozostali pracownicy zatrudnieni najpóźniej do 30.11.2011 roku i będący pracownikami w dniu posiedzenia komisji: 380 zł,
- pracownicy zatrudnieni w grudniu 2011 roku (do 23 grudnia włącznie): 100 zł.

26 marca 2012 r. w protokole z posiedzenia określono, że wszyscy pracownicy otrzymają z okazji Świąt Wielkanocnych wypłatę pieniędzy z funduszu socjalnego w wysokości:

- dyrektorzy: 200 zł,
- pozostali pracownicy będący pracownikami w dniu 08.04.2012 roku: 300 zł.

12 grudnia 2012 r. w protokole z posiedzenia określono, że wszyscy pracownicy otrzymają z okazji Świąt Bożego Narodzenia wypłatę pieniędzy z funduszu socjalnego w wysokości:

- dyrektorzy: 280 zł,
- pozostali pracownicy zatrudnieni najpóźniej do 30.11.2012 roku i będący pracownikami w dniu posiedzenia komisji (z wyłączeniem osób znajdujących się w okresie wypowiedzenia): 380 zł,
- pracownicy zatrudnieni w grudniu 2012 r. (do 23 grudnia włącznie): 100 zł.

Przy ustalaniu wysokości świadczeń finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z okazji Świąt w postaci wydawania bonów towarowych, jak i wypłat pieniężnych, nie badano i nie uwzględniano ewentualnych dochodów osiąganych z innych tytułów niż stosunek pracy łączący danego pracownika ze Spółką, nie badano tego, z iloma osobami prowadzi gospodarstwo domowe, czy jakie są dochody tych osób. Od osób uprawnionych nie odbierano przewidzianych w obowiązującym w Spółce (...) oświadczeń wskazujących na średni miesięczny dochód brutto na osobę w rodzinie, stanowiący podstawę opodatkowania, obliczony na podstawie dochodów razem zamieszkałych i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe członków rodziny danego pracownika wraz z dziećmi.

Świadczenia w postaci bonów towarowych oraz wypłat z okazji Świąt Wielkanocnych, jak i Świąt Bożego Narodzenia były wydawane bez pisemnych wniosków pracowników zawierających szczegółowy opis ich sytuacji życiowej, materialnej i zdrowotnej z uwzględnieniem podania informacji odnośnie ilości osób w gospodarstwie domowym, dochodów na członka rodziny (netto lub brutto), wieku i liczby dzieci, opisu stanu zdrowia, jak i udokumentowania tych informacji. Odwołująca się Spółka nie badała ustalając wysokość przedmiotowych świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych sytuacji życiowej, zdrowotnej i materialnej pracowników, przyznając te świadczenia nie kierowano się kryteriami socjalnymi określonymi w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Spółki.

Spółka (...) organizowała dla swoich pracowników imprezy integracyjne, które miały miejsce po zbiorach, we wrześniu lub w październiku, a określano je mianem dożynek. Równocześnie w tym okresie było kilka takich imprez w różnych częściach kraju. Spotkanie adresowane było do ogółu pracowników z danego regionu, uczestnictwo było dobrowolne, nie przyjmowano zapisów czy zgłoszeń na imprezę. Spółka organizowała dowóz pracowników do miejsca, w którym odbywała się impreza. Podczas dożynek uczestnicy, m.in. korzystali z poczęstunku, który był pozostawiony do ich dyspozycji.

Płatnik składek nie posiada wiedzy odnośnie tego, jaka była faktyczna liczba pracowników uczestniczących w danym spotkaniu, nie prowadzono list obecności, jak i list osób, które skorzystały ze zorganizowanego dowozu. Nadto nie odnotowywano tego, kto ile zjadł, co jadł oraz wypił.

Każdy z pracowników Spółki (...) mógł skorzystać ze szczepień ochronnych przeciwko grypie, które były finansowane ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Pracownicy byli informowani o placówkach i terminach, w których będzie miała miejsce „akcja szczepień”. Po wykonanych szczepieniach placówka wystawiała fakturę za szczepionki oraz usługę medyczną – wykonanie szczepienia. Dostępność tej usługi była powszechna, aby z niej skorzystać nie trzeba było spełniać określonych wymogów. Nie było także różnicowania szczepionek przeciwko grypie pośród chętnych pracowników. Nie były w związku ze szczepieniami zbierane pisemne wnioski czy oświadczenia o sytuacji rodzinnej, finansowej.

B. S. będąc w latach 2010-2012 zatrudnionym w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. na podstawie umowy o pracę, był uprawniony do korzystania ze świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Na powyższych zasadach tytułem świadczeń socjalnych zainteresowany otrzymał ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych:

- bony towarowe z okazji Świąt Wielkanocnych w:

03/2010 – 300 zł,

04/2011 – 300 zł,

- wypłatę pieniężną z okazji Świąt Wielkanocnych w 03/2012 – 300 zł,

- wypłaty pieniężne z okazji Świąt Bożego Narodzenia w:

12/2010 – 380 zł,

12/2011 – 380 zł,

12/2012 – 380 zł.

B. S. uczestniczył w imprezach okolicznościowych zwanych „dożynkami”, sfinansowanych ze środków ZFŚS. Organ rentowy obliczył, że koszt udziału zainteresowanego w tych imprezach wyniósł:

10/2010 – 177,60 zł,

09/2011 – 214,60 zł,

09/2012 – 247,74 zł.

Zainteresowany skorzystał z usługi medycznej związanej ze szczepieniami w październiku 2010 roku oraz listopadzie 2012 roku. Wg obliczeń pozwanego, nie kwestionowanych przez Spółkę, sfinansowany z Funduszu koszt tych szczepień wyniósł odpowiednio 32 zł i 28,17 zł.

Strona odwołująca nie uwzględniła równowartości powyższych świadczeń w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego za okresy: 03/2010, 10/2010, 12/2010, 04/2011, 09/2011, 12/2011, 03/2012, 09/2012, 11/2012, 12/2012 roku.

Płatnik składek naliczył za B. S. składki na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne od podstaw wymiaru:

okres (mm/rrrr)	ubezpieczenie emerytalne i rentowe	ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe	ubezpieczenie zdrowotne
03/2010	2306,21 zł	2306,21 zł	1990,03 zł
10/2010	3176,05 zł	3176,05 zł	2740,62 zł
12/2010	4802,76 zł	4802,76 zł	4144,30 zł
04/2011	3857,86 zł	3857,86 zł	3328,94 zł
09/2011	2900,00 zł	2900,00 zł	2502,41 zł
12/2011	4296,38 zł	4296,38 zł	3707,34 zł
03/2012	5291,11 zł	5291,11 zł	4565,90 zł
09/2012	4784,59 zł	4784,59 zł	4128,62 zł

11/2012	8102,37 zł	8102,37 zł	6991,53 zł
12/2012	4572,32 zł	4572,32 zł	3945,46 zł

W okresie styczeń – marzec 2013 roku organ rentowy prowadził kontrolę w odwołującej Spółce w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacanie tych świadczeń oraz dokonywanie rozliczeń z tego tytułu, prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe oraz wystawiania zaświadczeń lub zgłaszania danych dla celów ubezpieczeń społecznych. Kontrolą objęto lata 2010 – 2012. W toku kontroli w oparciu, m.in. o przesłuchanie K. K. oraz zgromadzone dokumenty organ ustalił, iż płatnik składek w składanych deklaracjach rozliczeniowych nie wykazywał tego, by obliczał składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od przychodu uzyskanego, m.in. przez zainteresowanego tytułem bonów towarowych, wypłat z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia, finansowania imprez dożynkowych, jak i szczepienia. Konsekwencją kontroli było wydanie zaskarżonej decyzji.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał powyższy wyrok.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że pozwany miał prawo do dokonania analizy prawidłowości wydatkowania przez odwołującą środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Przyznanie takiego uprawnienia pozwanemu umożliwi mu prawidłową realizację przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych, do czego jest zobowiązany na mocy art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 roku, poz. 1442).

Przedmiotem sporu w sprawie było to, czy kwoty przypisane zainteresowanemu jako przychód i wskazane w części rozstrzygającej decyzji stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne i czy w związku z tym prawidłowo kwoty te doliczono do przychodów osiągniętych przez zainteresowanego w spornych okresach.

Sąd I instancji uznał, że świadczenia przyznane pracownikom, w tym B. S. z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci bonów i wypłat z okazji Świąt Wielkanocnych: 03/2010, 04/2011, 03/2012, Świąt Bożego Narodzenia: 12/2010, 12/2011, 12/2012, sfinansowania kosztów szczepienia: 10/2010, 11/2012 stanowią przychód. Wskazano, że ww. kwoty są elementem przychodu ze stosunku pracy, stosownie do treści art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, za przychody ze stosunku pracy uznaje się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne z tym związane, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń. Wyliczenie wskazane w powołanym przepisie ma jedynie charakter przykładowy, na co wskazuje użyte sformułowanie „w szczególności”.

Ze względu na to, że sporne kwoty stanowią przychód w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w następnej kolejności Sąd Okręgowy ustalił, czy kwoty te podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanemu.

Zgodnie § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 roku, nr 161, poz. 1106 ze zmianami) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. § 2 ust. 1 tego rozporządzenia zawiera zamknięty katalog wyłączeń określonych przychodów z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W pkt 19 wskazano, że nie

stanowią podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz. U. z 2012 roku, poz. 592) działalność socjalną stanowią: usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Zdaniem Sądu Okręgowego, finansowane ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych usługi medyczne związane ze szczepieniami przeciwko grypie, w tym zakup szczepionki i wykonanie szczepienia ochronnego, nie stanowią świadczenia socjalnego w rozumieniu ustawy, albowiem sfinansowanie szczepienia przeciwko grypie nie mieści się w definicji działalności socjalnej, skoro jest to świadczenie o charakterze prozdrowotnym, sanitarnym, ochronnym, a takie sfery działalności nie stanowią działalności socjalnej (vide Katarzyna Piecyk, Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, Wolters Kluwer sp. z o.o., Warszawa 2011, Komentarz do art. 2 ustawy).

Ze względu na powyższe Sąd I instancji oddalił odwołanie w zakresie, w jakim pozwany organ rentowy uwzględnił w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wartość świadczenia sfinansowanego z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci nabycia szczepionki przeciwko grypie i zaszczepienia zainteresowanego w miesiącu październiku 2010 roku oraz listopadzie 2012 roku. Podkreślono, że nie jest to świadczenie socjalne, a zatem nie ma przesłanek prawnych do zwolnienia tego przychodu od naliczenia i odprowadzenia stosownych składek (art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.).

Sąd Okręgowy wskazał, że należało ustalić, czy odwołująca Spółka wydatkując sporne świadczenia na rzecz pracowników, działała zgodnie z uchwalonym i obowiązującym u niej Regulaminem tego Funduszu, jak i obowiązującą w tym zakresie ustawą.

Obowiązkową treść Regulaminu stanowią postanowienia określające zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu. W Regulaminie obowiązującym w odwołującej Spółce wskazano, że środki Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych będą przeznaczone przede wszystkim na finansowanie imprez okolicznościowych, pomoc rzeczową i pieniężną dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej lub materialnej (wypadki losowe), świadczenia rzeczowe i pieniężne z okazji świąt, uroczystości, jubileuszy oraz na akcje socjalne na rzecz pracowników.

Z zapisów Regulaminu obowiązującego w Spółce (...) wynika, że świadczenia wypłacone/wydane zainteresowanemu w latach 2010 – 2012 zostały przewidziane w Regulaminie. Wskazano, że sam fakt, że świadczenia te zostały przewidziane w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i mogły być tym samym wydane/wypłacone nie oznacza, że miały one charakter socjalny. Dla takiego stwierdzenia niezbędne jest, by świadczenia te zostały wypłacone/wydane zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz zgodnie z zapisami Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie można uznać, ażeby wszystkie świadczenia o których mowa w zaskarżonej decyzji miały charakter socjalny i by można je wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy nie upoważnia do przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

W ocenie tego Sądu odwołująca Spółka, wydając z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych swoim pracownikom, w tym w latach 2010 – 2012 B. S. świadczenia z okazji Świąt Wielkanocnych, jak i Świąt Bożego Narodzenia, nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanym przepisie oraz Regulaminie. Mimo treści Regulaminu, wartość świadczeń świątecznych przyznawanych pracownikom została uzależniona wyłącznie od stanowiska zajmowanego w Spółce, co nie oznacza uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Podkreślono, że odwołująca Spółka w żaden sposób nie analizowała i nie uwzględniała tego, przyznając świadczenie, ile osób prowadzi z danym ubezpieczonym gospodarstwo domowe, ile osób pozostaje na jego utrzymaniu, jaki jest jego majątek, jakie osiąga dodatkowe dochody, czy i w jakiej wysokości dochody osiągają pozostali członkowie jego rodziny, czy korzystają z pomocy socjalnej, jakie są ich koszty utrzymania, i to pomimo, że taki obowiązek wynikał z Regulaminu. Odwołująca nie miała wiedzy o sytuacji rodzinnej materialnej i życiowej zainteresowanego, który tak jak i pozostali pracownicy, nie składał dokumentów dotyczących sytuacji życiowej, materialnej i zdrowotnej, które miałyby stanowić podstawę do ustalenia jego sytuacji w spornych okresach. Dopiero zebranie choćby w minimalnym zakresie informacji o wysokości przychodu na członka rodziny i uwzględnienie uzyskanych danych przy ustalaniu wysokości poszczególnych świadczeń z Funduszu, umożliwiłoby uznanie, iż świadczenia te przyznane zostały zgodnie z przepisami ustawy i jako takie stanowią świadczenia socjalne. Samo przyznanie świadczenia bez złożenia przez zainteresowanego dokumentów obrazujących jego sytuację życiową, materialną i zdrowotną, a w konsekwencji uzależnienie wysokości przyznanej pomocy od zajmowanego stanowiska jest naruszeniem nie tylko przepisu art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ale i Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Wbrew treści uchwalonego Regulaminu strona odwołująca ustalając prawo do świadczeń socjalnych, jak i ustalając ich wysokość, odstąpiła od ustalenia stosowania kryterium socjalnego. W tym zakresie oparto się jedynie na protokołach posiedzeń Komisji Socjalnej, sprzecznych z postanowieniami Regulaminu, jak i cyt. ustawy, w których wysokość świadczenia uzależniono wyłącznie od piastowania lub nie przez pracownika, stanowiska dyrektorskiego w Spółce (...).

Przyznawanie świadczeń z Funduszu wyłącznie w oparciu o stanowisko pełnione przez danego pracownika w Spółce, niezależnie od indywidualnie ocenianej sytuacji socjalnej, w jakiej się znajduje, pozostaje w sprzeczności z treścią art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, co wprost potwierdził także Sąd Apelacyjny w Poznaniu między innymi w wyrokach: z dnia 25 kwietnia 2013 roku, III AUa 906/12, z dnia 13 lutego 2013 roku, III AUa 1022/12, z dnia 14 marca 2013 roku, III AUa 1269/12. Tylko szczegółowa wiedza w zakresie sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanego i jej uwzględnienie w procesie przydzielania świadczeń socjalnych, a takowej odwołująca nie posiadała, pozwoliłyby na uznanie, iż wypłacone przez odwołującą Spółkę świadczenia miały charakter socjalny. Ten tryb został przez odwołującą Spółkę także naruszony, bowiem odstąpiono od obowiązku składania przez pracowników, w tym i zainteresowanego, dokumentów obrazujących ich sytuację socjalną. Powyższe uchybienia świadczą o tym, że odwołująca wypłaciła/wydała sporne świadczenia bezpodstawnie, nie uwzględniając okoliczności, od których zaistnienia uzależnione zostało prawo pracownika do świadczeń.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zwolnione od konieczności opłacania składek na ubezpieczenia są tylko takie wypłaty z zakładowego funduszu socjalnego, których dokonano z zastosowaniem kryterium socjalnego, tj. z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Wypłata świadczeń nie mająca charakteru socjalnego stanowi przychód pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jak i ubezpieczenie zdrowotne i jest to przychód ze stosunku pracy. Ze względu na to, że przyznane pracownikom Spółki (...) z okazji Świąt Bożego Narodzenia, jak i Wielkanocy świadczenia nie były uzależnione od sytuacji socjalnej ani na etapie przyznawania, ani na etapie ustalania ich wysokości, to świadczenia te zostały ocenione przez Sąd Okręgowy, jako świadczenie dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych i to ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi tak wobec pracowników, jak wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy. Wbrew twierdzeniom odwołującego, pozwany nie tworzy nowej treści stosunku pracy.

Sąd Okręgowy uznał za zasadne uwzględnienie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne, wartość świadczeń finansowanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci wypłat pieniężnych z okazji Świąt Wielkanocnych w roku 2012 oraz Świąt Bożego

Narodzenia w grudniu w latach 2010 – 2012, jak i w postaci równowartości bonów towarowych wydanych w latach 2010 – 2011 w okresie Świąt Wielkanocnych i z tego względu oddalił wniesione w tym zakresie odwołanie (art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c.).

Sąd Okręgowy podzielił natomiast stanowisko odwołującej się Spółki odnośnie braku podstaw prawnych do uwzględnienia w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jak i ubezpieczenie zdrowotne świadczeń sfinansowanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, a związanych z organizacją imprez okolicznościowych, tzw. dożynek.

Podniesiono, że działalność socjalna pracodawcy nie ogranicza się jedynie do udzielania ulgowych usług i świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Może on również zaspokajać zbiorowe potrzeby zatrudnionych pracowników, organizując masowe imprezy, np. wycieczki, spotkania integracyjne, pikniki, "andrzejki". W ocenie tego Sądu taki przejaw aktywności zakładu stanowi rodzaj rekreacji czy wypoczynku, a więc mieści się w pojęciu działalności socjalnej pracodawcy określonej w art. 2 pkt 1 cyt. ustawy. Przy organizowaniu takich zbiorowych imprez nie ma elementu "przyznawania ulgowych usług i świadczeń z ZFŚS". Z istoty takiego świadczenia wynika, że trudno przyjąć by korzystanie z takich form działalności socjalnej uzależniać od tzw. kryterium socjalnego, czyli od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zaprzecza to istocie tej usługi polegającej na integracji pracowników (wyroki Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 września 2013 roku, III AUa 277/13, III AUa 277/13, z dnia 5 września 2013 roku, III AUa 314/13).

Za niezasadne uznano stanowisko pozwanego organu, by poniesione przez pracodawcę koszty takiego spotkania dzielić na pracowników i przypisywać do ich podstawy wymiaru składek jako przychód. Spotkania organizowane w poszczególnych częściach kraju przez Spółkę (...), tzw. dożynki, adresowane były do ogółu pracowników z danego regionu, uczestnictwo w nich było dobrowolne, a zapłata za poczęstunek ustalona była ryczałtowo bez względu na liczbę uczestników. Korzystanie z poczęstunku było dowolne, był on pozostawiony do dyspozycji pracowników i nikt nie odnotowywał tego kto, ile i co zjadł oraz wypił. W ramach poniesionych przez Spółkę kosztów tej imprezy było także zorganizowanie dojazdu pracowników na spotkanie. Płatnik nie wiedział, jaka była faktyczna liczba pracowników uczestniczących w spotkaniu, jak i korzystających z dojazdu. Tym samym określenie wysokości konkretnego kosztu udziału przypadającego na jednego uczestnika jest niemożliwe. W konsekwencji za niedopuszczalne uznano podzielenie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydatków związanych z organizacją imprezy integracyjnej, równo na wszystkich pracowników danej jednostki - zarówno uczestników, jak i tych którzy na spotkanie nie przybyli. Stwierdzono, że wartość świadczenia została ustalona przez organ rentowy arbitralnie i nie obrazuje rzeczywistej korzyści uzyskanej przez pracowników.

Z uwagi na zawarte w art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zdefiniowanie przychodu w oparciu o przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz stanowisko wyrażone przez Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 17 maja 2013 roku w sprawie II FSK 1812/11, gdzie poczęstunek wigilijny wykluczono z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, jak i uznania go za przychód pracownika. W uzasadnieniu Sąd wskazał, iż o "wartości" otrzymanych świadczeń (zarówno w "naturze", jak też "innych nieodpłatnych" świadczeń), możemy mówić tylko wówczas, gdy świadczenia dla każdego danego pracownika będą mogły być wyrażone w pieniądzu lub innym środku płatniczym. Z kolei ten zabieg musi wiązać się z jednoznacznym przypisaniem określonej ilości (np. wagi, objętości, sztuki) poczęstunku dla każdego danego pracownika. W wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 lipca 2014 roku w sprawie K 7/13 dotyczącego rozumienia pojęcia „przychód” na gruncie przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w zakresie tego, co może być uznane jako przysporzenie majątkowe na rzecz pracownika i jako takie obłożone obowiązkiem odprowadzenia z tego tytułu danin publicznych, takich jak podatki, czy składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że aby świadczenie podlegało opodatkowaniu, musi przynieść pracownikowi dochód, przy czym takim dochodem może być także "zaoszczędzenie wydatków". Zdaniem Trybunału to, czy pracownik uzyskał dochód, zależy natomiast od tego, czy skorzystał ze świadczenia oferowanego przez pracodawcę w pełni dobrowolnie i czy leżało to w jego interesie - czy gdyby świadczenia ze strony pracodawcy nie było, to pracownik sam poniósłby taki

wydatek. Obiektywne kryterium wystąpienia po stronie pracownika przysporzenia majątkowego nie jest spełnione, gdy pracodawca proponuje pracownikom udział w spotkaniach integracyjnych, czy szkoleniach. Nawet jak pracownik uczestniczy w spotkaniu dobrowolnie, to po jego stronie nie pojawia się korzyść w postaci zaoszczędzenia wydatku. Nie sposób bowiem zakładać, że gdyby nie np. kursokonferencja organizowana przez pracodawcę, pracownik wydałby pieniądze na uczestnictwo w takim przedsięwzięciu.

Na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i cyt. przepisów prawa materialnego, w pkt 1 wyroku Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną w tej części decyzję i nie doliczył do podstawy wymiaru składek B. S. na ubezpieczenia: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. kwot:

- 177,60 zł w październiku 2010 roku,

- 214,60 zł we wrześniu 2011 roku,

- 247,74 zł we wrześniu 2012 roku

przypisanych z tytułu tzw. dożynek.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., ustalając wysokość wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego, stosownie do § 11 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 roku Nr 490) mając na uwadze charakter sprawy i nakład jego pracy, oddalając wniosek ponad przyznaną kwotę.

Wyrok ten apelacją zaskarżył odwołujący płatnik (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. w części dotyczącej oddalenia odwołania w pozostałym zakresie i obciążenia odwołującego kosztami zastępstwa procesowego pozwanego, tj. co do pkt 2 i 3 wyroku.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

I. naruszenie prawa materialnego, tj.

1) art. 68 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2013 poz. 1442, z późn zm., zwana dalej „ustawą o sus”) w zw. z art. 8 ust. 3 oraz art. 12a ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity Dz.U. z 2012r. poz. 592, z późn zm., zwana dalej „ustawą o zfs”), poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do dokonania analizy prawidłowości wydatkowania przez odwołującą Spółkę środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, podczas gdy powyższe uprawnienia przysługują jedynie organizacjom związkowym oraz Państwowej Inspekcji Pracy, a uprawnienie takie nie zostało wprost przypisane do obowiązków organu rentowego;

2) § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U.1998, Nr 161, poz. 1106 z późn zm., zwane dalej „rozporządzeniem”) poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż pracodawca do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne pracowników ma obowiązek wliczyć niestanowiące podstawy wymiaru składek świadczenie sfinansowane w całości ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci równowartości wydanych bonów towarowych z okazji Świąt Wielkanocnych oraz wypłat środków pieniężnych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych oraz sfinansowanych innych świadczeń, wymienionych w decyzji, a niezasadnie zakwestionowanych przez Sąd I instancji, mieszczących się w katalogu świadczeń socjalnych, wymienionych w art. 2 ust. 1 ustawy o zfs;

3) art. 4 ust. 9 w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy o sus poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a także § 1 i 2 rozporządzenia oraz art. 410 k.c., art. 29 § 1 pkt 3 kodeksu pracy w zw. z treścią umowy o pracę łączącej pracownika z pracodawcą, a także art. 77², art. 78 § 1 i art. 80 kodeksu pracy, polegające na przyjęciu, iż świadczenia udzielone w ramach zfsś zainteresowanemu przez odwołującą Spółkę zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie, mogą stanowić przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, podczas gdy środki te pochodziły z rachunku funduszu świadczeń socjalnych, były udzielone zgodnie z obowiązującym brzmieniem ustawy i regulaminu zfsś i nie mogły stać się wynagrodzeniem lub innym świadczeniem ze stosunku pracy;

4) art. 1, art. 2 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy o zfsś poprzez niewłaściwą wykładnię oraz błędne zastosowanie w/w przepisów prawa, a to poprzez przyjęcie, iż ze środków ZFŚS mogą być finansowane jedynie ulgowe usługi i świadczenia, a wysokość dopłat winna we wszystkich przypadkach uwzględniać sytuację życiową, rodzinną i materialną beneficjenta, podczas gdy w/w przepisy wskazują na możliwość sfinansowania różnych świadczeń, jak obiektów socjalnych, żłobków, różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, a także udzielenie pomocy materialnej rzeczowej lub finansowej, także o charakterze zbiorowym, gdzie nie bada się sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej każdego beneficjenta z osobna i gdzie liczba beneficjentów jest zmienna;

5) art. 6 k.c. w zw. z art. 2 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy w zw. z § 1 i 2 rozporządzenia, polegające na nieustaleniu oraz niewskazaniu dowodów potwierdzających, w jakim zakresie wydatkowane na rzecz zainteresowanego środki, traktowane przez pracodawcę, jako świadczenie socjalne, nie stanowiły świadczenia socjalnego sensu stricte, a w jakim były nienależnym świadczeniem, nie podlegającym jednak wliczeniu do podstawy wymiaru składek;

II. naruszenie prawa procesowego, które to naruszenie doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego, tj.

1) art. 233 § 1 k.p.c., poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego i sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego wykładni zachowania odwołującej Spółki, polegającego na przyjęciu, iż podczas przyznawania świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Spółka nie uwzględniła sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, a przy ustalaniu wysokości świadczenia Spółka nie badała i nie uwzględniała dochodów pracownika osiąganych z innych tytułów niż stosunek pracy oraz średniego miesięcznego dochodu brutto na osobę w rodzinie, a zakwestionowane przez Sąd I instancji świadczenia socjalne były wydawane bez udokumentowania od pracowników szczegółowego opisu ich sytuacji życiowej;

2) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 278 k.p.c., poprzez oddalenie wniosków dowodowych o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych, w tym z zakresu rachunkowości i podatków oraz wynagrodzeń, z zakresu oceny sytuacji socjalnej oraz wyceny świadczeń socjalnych, podczas gdy wyjaśnienie stanu faktycznego sprawy, w tym ustalenie charakteru oraz wysokości świadczeń przyznanych zainteresowanemu, ustalenie kręgu osób, którym to świadczenie było przyznane, ustalenie sytuacji materialnej zainteresowanego, ustalenie charakteru socjalnego danego świadczenia oraz ustalenie wysokości kwoty podlegającej zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych wymagają wiadomości specjalnych i w tym zakresie na zasadzie przepisu art. 380 k.p.c. złożył wniosek o rozpoznanie przez Sąd II Instancji postanowienia Sądu I Instancji w przedmiocie oddalenia w/w wniosków dowodowych;

3) art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż to po stronie odwołującej Spółki pozostawało udowodnienie, w jakiej wysokości świadczenie socjalne zostało zainteresowanemu przyznane;

4) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., poprzez oddalenie wniosku dowodowego z dokumentów będących w posiadaniu zainteresowanych i odwołującej się Spółki, czego skutkiem było przyjęcie, iż zainteresowany otrzymał ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych świadczenia w określonej w decyzji organu rentowego wysokości oraz iż jego sytuacja materialna nie uzasadniała udzielenia mu świadczeń w takiej wysokości, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie można wyprowadzić takich wniosków, a Sąd nie przeprowadził niezbędnego postępowania dowodowego w tym zakresie, pomimo kwestionowania przez odwołującą się faktów zarówno przyznania zainteresowanemu świadczeń wskazanych w zaskarżonej decyzji, jak i kwestionowania

charakteru przyznanych świadczeń oraz ich wysokości i w tym zakresie na zasadzie przepisu art. 380 k.p.c. złożył wnioski o rozpoznanie przez Sąd II Instancji postanowienia Sądu I Instancji w przedmiocie oddalenia w/w wniosku dowodowego,

5) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż świadczenia przyznane zainteresowanemu a zakwestionowane przez sąd I instancji, nie miały charakteru socjalnego i nie można było ich wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie w całości odwołania i orzeczenie zgodnie z wnioskami odwołania, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. - nie wlicza się wskazanych w decyzji przychodów, a więc świadczeń finansowanych z zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci bonów towarowych z okazji Świąt Wielkanocnych, wypłat pieniężnych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych, jak i finansowanych kosztów usługi medycznej i szczepionki przeciwko grypie i zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ewentualnie apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu I instancji oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się częściowo zasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I Instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, które tutejszy Sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne bez potrzeby ponownego ich przytaczania. W świetle powyższego zarzuty apelacji nie mogły prowadzić do zmiany bądź uchylenia zaskarżonego wyroku.

Istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy kwoty świadczeń wypłaconych B. S. w wysokości i za okresy podane w zaskarżonej decyzji można zaliczyć do świadczeń socjalnych w myśl § 2 ust. 1 pkt 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Artykuł 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 1998 r. nr 137 poz.887 z późn. zm) stanowi, iż podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe pracowników, jest przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach społecznych oraz wyłączenia z podstawy wymiaru składek niektórych rodzajów przychodów zostały określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 19 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. 1998 r. nr 161 poz. 1106).

Przychodem ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy zgodnie z art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry

ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Zważyć jednak należy, iż kwoty uzyskane przez pracowników z funduszu świadczeń socjalnych, pomimo tego, że mieszczą się w ogólnej definicji przychodu, nie stanowią podstawy wymiaru składek na podstawie § 2 ust 1 pkt 19 cyt. wyżej rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Zgodnie z treścią art. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. 1996 nr 70 poz. 335 ze zm.) użyte w ustawie określenie działalność socjalna oznacza: usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. 1996 nr 70 poz. 335 ze zm.) przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Wskazać należy, iż to pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy więc brać pod uwagę dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego np. w wyroku z dnia 16 września 2009 r. sygn. akt I UK 121/09 cyt.: „2. Przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinny być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady”.

Art. 8 ust. 1 cyt. ustawy, wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Jest to tzw. kryterium socjalne, którego przyjęcie przez ustawodawcę prowadzi do wniosku, że jest wykluczone przyznawanie ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady "każdemu po równo". Doświadczenie życiowe pokazuje zarazem, że jest mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej więc możliwość taką należy wyłączyć, gdy uprawnionych jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób. Sprzeczne z ustawą jest więc wydatkowanie środków funduszu niezgodnie z zasadą ich przyznawania według kryterium socjalnego, to jest kryterium uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (por. wyrok Sądu Najwyższego wraz z uzasadnieniem z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNP 2003 nr 14, poz. 331).

Sąd Apelacyjny podziela wywody poczynione przez Sąd Najwyższy w przytoczonych orzeczeniach i ich uzasadnieniach.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że świadczenia z okazji świąt wypłacone były B. S. bez oceny sytuacji materialnej i życiowej, a więc wbrew zasadzie wynikającej z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Jedynym kryterium rozdziału środków był fakt zajmowania stanowiska dyrektorskiego w spółce. Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo świadczenie to uznał za przychód.

Zważyć w tym miejscu należy, iż art. 8 ust. 1 cyt. ustawy, wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Podkreślić trzeba, że zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wyraża się w związku pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną, sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Im sytuacja osoby uprawnionej jest gorsza, tym wyższe przysługuje jej świadczenie. O spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby. Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatem są rodziny (a nie tylko pracownicy) o najniższych dochodach. Nadto istotne jest także ustalenie takich progów dostępności świadczeń, jak i takie zróżnicowanie ich wysokości aby urzeczywistnić ustawowy cel Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, tj. niwelowanie różnic w poziomie życia pracowników.

Odwołujący pracodawca w analizowanej sprawie winien był dokonać analizy sytuacji życiowej, materialnej i osobistej pracowników przed przyznaniem świadczenia z tytułu dopłaty do wypoczynku. Nie musi to przy tym wiązać się z podejmowaniem nadzwyczajnych działań ze strony pracodawcy, generowaniem dodatkowych sił i środków. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wystarczające byłoby złożenie przez każdego pracownika oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka rodziny ze wskazaniem ile osób i w jakim wieku składa się na rodzinę pracownika. Taka informacja ujmowałaby w istocie nie tylko dochody pracownika osiągnięte u odwołującego, ale także dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem. Powyższe obrazuje zarówno sytuację osobistą, rodzinną jak i materialną, jak tego wymaga ustawa. Stanowisko takie jest prezentowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i literaturze przedmiotu.

Oparcie kryterium dostępności świadczeń z tytułu świąt wyłącznie z uwzględnieniem rodzaju zajmowanego stanowiska u płatnika i wyróżnienie na tej podstawie dwóch grup pracowników pełniących funkcje dyrektora bądź nie, nie spełnia wymogu badania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej w szczególności na tle sytuacji życiowej innych pracowników uprawnionych do świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

W tej sytuacji przychód osiągnięty przez B. S. z tytułu bonów towarowych oraz wypłaty z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia szczegółowo określony w zaskarżonej decyzji stanowi podstawę wymiaru składek w myśl art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106).

Skarżąca kwestionując rozstrzygnięcie w zakresie dotyczącym sfinansowania szczepionek wskazała, że w tym konkretnym przypadku nie ma znaczenia wartość samego świadczenia albowiem trudno wymagać od pracodawcy, aby zakupił dla pracowników gorzej zarabiających szczepionki lepsze, sprawdzone, skuteczne a dla tych lepiej zarabiających, szczepionki tańsze, mniej skuteczne. Oczywistym jest, że tego rodzaju świadczenie rzeczowe przynosiło pracownikom skutek socjalny w postaci utrzymania standingu finansowego w trudnym okresie i uchroniło ich przed skutkami niesprawiedliwości społecznej polskiego prawa, które z założenia pogarsza sytuację ludzi chorych, przewidując dla nich w okresie choroby zmniejszone wynagrodzenie lub zasiłek. Zatem zdecydowaną korzyść z tego rodzaju akcji socjalnej odnosiły osoby o mniejszych dochodach, albowiem tego rodzaju świadczenie w wielu przypadkach uchroniło je przed deprecjacją ich, i tak nie najlepszego, statusu finansowego. W tym przypadku nie da się uzależnić ilości przyznanej szczepionki od sytuacji rodzinnej, materialnej lub życiowej konkretnego pracownika.

Apelująca zaznaczyła także, że nie wszystkie świadczenia wypłacane w ramach zfsś należą do kategorii świadczeń, które powinny być rozpoznawane przez pryzmat art. 8 ust. 1 ustawy o zfsś. Świadczenia wypłacane oraz świadczenia rzeczowe pochodzące ze środków zfsś, mają różny charakter i nie można ich utożsamiać.

Sąd Apelacyjny uznał stanowisko za słuszne.

W wyroku z 23 października 2008 roku, w sprawie II PK. 74/08 Sąd Najwyższy, wyraził pogląd, zgodnie z którym przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie odnosi się do całości działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, a jedynie do ulgowych świadczeń i usług. Regulamin może przewidywać wydatkowanie środków funduszu na inne cele mieszczące się z ramach działalności socjalnej oraz ustalać inne zasady korzystania z tych świadczeń.

Powołany wyrok stanowi niewątpliwie wyłom w jednolitym dotychczas orzecznictwie. Zadaniem Sądu Apelacyjnego, należy zgodzić się w szczególności z argumentacją Sądu Najwyższego w przedmiocie wykładni funkcjonalnej przedmiotowych przepisów, trudno bowiem przyjąć, że korzystanie z niektórych form działalności socjalnej określonych w art. 2 ust. 1 ustawy miałyby być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej.

Niewątpliwie takim świadczeniem były sfinansowane przez płatnika zainteresowanemu B. S. usług medycznych w postaci szczepionek.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację w części i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił wyrok Sądu I instancji w punkcie 2 oraz poprzedzającą go w tym zakresie decyzję, nie doliczając do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego B. S. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. w październiku 2010 r. kwoty 32 zł i w listopadzie 2012 r. kwoty 28,17 zł z tytułu kosztów usług medycznych i szczepionek (pkt 1 wyroku).

W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny uznał, że złożona apelacja jest bezzasadna i na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu (pkt 2 wyroku).

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 3 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. (Dz. U. z dnia 3 października 2002 r.) w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSA Izabela Halik	SSA Ewa Cyran	SSA Marta Sawińska
-------------------	---------------	--------------------